የሕገወጥ ዕቃዎች መረጃ አሰጣጥ፣ አያያዝ፣አመዘጋገብ እና የወሮታ ክፍያዎችን ለመወሰን ተሻሽሎ የወጣ መመሪያ ቁጥር 136/2013

የሕገወጥ ዕቃዎች እንቅስቃሴ የመከላከልና የመቆጣጠር ሥራ ውስብስብ በመሆኑ እና ውጤታማ የመከላከልና የመቆጣጠር ሥራ ለመስራት የሕብረተሰቡን ተሳትፎ ማሳደግ አስፈላጊ በመሆኑ፣

ከኮንትሮባንድ፣ ከንግድ ማጭበርበርና ሕገወጥ ዕቃዎች ዝውውር ጋር በተያያዘ የሚፈፀሙ ወንጀሎች ከጊዜ ወደ ጊዜ በይዘትም ሆነ በመጠን እየተበራከቱና እየተወሳሰቡ በመሄዳቸው በሕጋዊ የንግድ እንቅስቃሴ፣ በመንግሥት ገቢ እንዲሁም በሕብረተሰቡ ደህንነት ላይ አደጋ እያስከተሉ በመምጣታቸው ይህንን ሕገወጥ ድርጊት በተጠናከረ መልኩ ለመከላከልና ለመቆጣጠር የሚያስችሉ ስልቶችን መዘርጋት በማስፈለጉ፣

የኮንትሮባንድ እና ሌሎች የጉምሩክ ወንጀሎችን በመከላከል ረገድ መረጃ ወሳኝ በመሆኑና ለዚህም አስተዋጽኦ ለሚያደርጉ ጠቋሚዎች፣ያገኙ፣ ተባባሪዎችና ደጋፊዎች ካደረጉት ተሳትፎ ጋር የተመጣጠነ ወሮታ ሊከፈላቸው የሚገባ በመሆኑ፣

የሕገ ወጥ ዕቃዎች የወሮታ ክፍያ መጠን ለመወሰን፣የወሮታ ክፍያውን ተፈፃሚ ለማድረግ መሟላት ስለሚገባቸው ቅድመ ሁኔታዎች ለማስቀመጥ እንዲሁም ሌሎች ከወሮታ ክፍያ ጋር የተያያዙ ጉዳዮችን ማካተት በማስፈለጉ፤

የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን በጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 622/2001 አንቀፅ 78 (3) በተሰጠው ሥልጣን መሠረት ይህንን መመሪያ አውጥቷል፡፡

ክፍል አንድ
ጠቅላላ

1. **አጭር ርዕስ**

   ይህ መመሪያ "የሕገወጥ ዕቃዎች መረጃ አሰጣጥ፣አያያዝ እና የወሮታ ክፍያን ለመወሰን ተሻሽሎ የወጣ መመሪያ ቁጥር 136/2013" ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል፡፡

2. <u>ትርጓሜ</u>

ለዚህ መመሪያ አፈፃፀም ሲባል

1. **"ሕገወጥ ዕቃ"** ማለት የጉምሩክ ሕግን በመተላለፍ ቀረጥ ያልተከፈለበት ወይም ባነስተኛ የተከፈለበት ወይም የተከለከለ ወይም ገደብ የተደረገበት ወይም የኮንትሮባንድ ዕቃ ነው፡፡
2. **"ጥቆማ"** ማለት ለባለሥልጣኑ ወይም ለሕግ አስከባሪ አካል ስለሕገወጥ ዕቃዎች የሚቀርብ መረጃ ነው፡፡
3. **"ጠቋሚ"** ማለት ወሮታ ለማግኘትም ሆነ በሌላ ምክንያት በማናቸውም ሁኔታ ስለሕገወጥ ዕቃዎች እንቅስቃሴ ለባለሥልጣኑ መረጃ የሚያቀርብ ሰው ነው፡፡
4. **"ያዥ"** ማለት የወሮታ ክፍያ ለማግኘትም ሆነ በሌላ ምክንያት ሕገወጥ ዕቃውን ይዞ ለባለሥልጣኑ ገቢ ያደረገ ሰው ወይም አካል ነው፡፡
5. **"ሠራተኛ"** ማለት የባለሥልጣኑን ሥራ በኃላፊነት እንዲያከናውን የተመደበ ኃላፊ ወይም ሠራተኛ ሲሆን የባለሥልጣኑን ሹም ይጨምራል፡፡
6. **"ተባባሪ"** እና **"ድጋፍ ሰጪ"** ማለት ሕገወጡ ዕቃ እንዲያዝ በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ የተሳተፈ ማንኛውም ሰው ነው፡፡
7. **"የወሮታ ክፍያ"** ማለት ለጠቆሙ ወይም ለያዙ ወይም ለተባበሩና ድጋፍ ለሰጡ ሰዎች የሚሰጥ ክፍያ ሲሆን፣ የባለሥልጣኑን ሠራተኛ እና የሕግ አስከባሪ አካል አባልን/ሰራተኛን አይጨምርም፡፡
8. **"ሕግ አስከባሪ"** ማለት በሕግ ማስከበር ተግባር ላይ የተሰማራ የፌዴራል ወይም የክልል መንግሥት ወይም የከተማ መስተዳድር አካል የሆነ የታጠቀ ወይም ያልታጠቀ ኃይል ወይም ሠራዊት ነው፡፡
9. **"የሕግ አስከባሪ አባል/ሰራተኛ"** ማለት ማንኛውም በሕግ አስከባሪ ተቋማት ውስጥ በቋሚነት በደሞዝ ተቀጥሮ የሚሰራ ሰራተኛ ወይም ማንኛውም ተሿሚ ወይም የሕዝብ ተመራጭ ሲሆን የሚሊሺያ አባላትን አይጨምርም፡፡
10. **"በሕዝብ የሚታወቁ ቦታዎች"** ማለት የአካባቢዉ ህብረተሰብ ወይም ማንኛዉም ሰው በተለምዶ ግብይት የሚያከናዉንባቸው፣ በህብረተሰቡ ዘንድ የህገወጥ እቃ መገበያየ፣ ማከማቻ፣ መናሕሪያ መሆናቸው የሚታወቁ ቦታዎች ወይም መዳረሻዎች ናቸው፡፡

11.“**አዋጅ**” ማለት የጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 622/2001 ነው፡፡

12.“**ባለሥልጣን**” ማለት የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን ነው፡፡

13.ሌሎች በዚህ መመሪያ ትርጉም ያልተሰጣቸው ቃላትና ሐረጐች በአዋጁ የተሰጣቸውን ትርጉም ይይዛሉ፡፡

3. **የተፈፃሚነት ወሰን**

ይህ መመሪያ በሕገወጥ ዕቃዎች ላይ የሚቀርቡ ጥቆማዎች አቀራረብ፣ አያያዝ፣ አመዘጋገብ፣ የተያዙ ዕቃዎች ለባለሥልጣኑ ገቢ ስለሚሆኑበት ሁኔታ እና በወሮታ አከፋፈል ጉዳዮች ላይ ተፈፃሚ ይሆናል፡፡

ክፍል ሁለት

ስለጥቆማ

4. **መሠረቱ**

በአገሪቱ የጉምሩክ ክልል በየትኛውም ሥፍራ ሕገወጥ ዕቃ መኖሩን የሚያውቅ ማንኛውም ሰው ወዲያውኑ በአቅራቢያው ለሚገኝ የባለሥልጣኑ መስሪያ ቤት ወይም ሕግ አስከባሪ አካል ማሳወቅ አለበት፡፡

5. **ጥቆማ የማይቀርብባቸው ሁኔታዎች**

1/ ለዚህ መመሪያ አፈፃፀም ሲባል የሚከተሉት ሁኔታዎች ጥቆማ የማይቀርብባቸው ናቸው፡፡

ሀ/ በሕዝብ የሚታወቁ ሕገወጥ ዕቃዎች የሚገኙባቸው ቦታዎች፣

ለ/ ቀደም ሲል በጠቋሚ መረጃ የቀረበባቸው፣

ሐ/ በአሳማኝ እና በበቂ ማስረጃ ወይም መረጃ ተደግፎ ያልቀረበ ጥቆማ እንደሆነ፤

2/ ባለሥልጣኑ ከጠቋሚው የቀረበለትን መረጃ በዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀፅ (1) መሠረት ካልተቀበለው ወዲያውኑ ለጠቋሚው በፅሁፍ የማሳወቅ ግዴታ አለበት፡፡

6. **የጥቆማ አቀባበል**

ባለሥልጣኑ ወይም ሕግ አስከባሪው አካል ሕገወጥ ዕቃ ስለመኖሩ የቀረበለትን መረጃ የሚቀበለው፣

1/ ከጠቋሚው በስተቀር በሌላ በማናቸውም ዘዴ መረጃውን ማግኘት የማይችል ከሆነ፣ ወይም፤

2/ በዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀፅ (1) የተጠቀሰው ቢኖርም የሕገወጥ ዕቃዎች መረጃ ቀደም ሲል በባለሥልጣኑ ወይም በሕግ አስከባሪው አካል የሚታወቅ ቢሆንም የቀረበው መረጃ ወይም ማስረጃ ዕቃው የሚገኝበትን ትክክለኛ ስፍራ የሚያመለክት ከሆነ ብቻ ነው፡፡

7. የጥቆማ አቀራረብ ዘዴዎች

1/ ማንኛውም ጠቋሚ ለባለሥልጣኑ ወይም ለሕግ አስከባሪ ጥቆማውን በፅሁፍ፣ በቃል፣ በስልክ፣ በፋክስ ወይም በሌሎች ማናቸውም የመገናኛ ዘዴዎች ሊያቀርብ ይችላል፡ ሕግ አስከባሪው ለተቀበለው ጥቆማ ጠቋሚውን በባለሥልጣኑ የወሮታ መቀበያ ቅፅ እንዲመዘገብ የሚያስችል ማስረጃ ሊሰጠው ይገባል፡፡

2/ የዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀፅ (1) ቢኖርም በግንባር ሳይቀርብ መረጃ የሰጠ ሰው ባለሥልጣኑ ወይም ሕግ አስከባሪው መረጃውን ወይም ማስረጃውን በተቀበለው በ10 የሥራ ቀናት ውስጥ ወደ ባለሥልጣኑ በመቅረብ የጥቆማ መቀበያ ቅፁን የመሙላት ግዴታ አለበት፡፡

3/ ነገር ግን ከአቅም በላይ በሆነ ሁኔታ በንዑስ አንቀፅ (2) በተገለፀው ቀን መቅረብ ካልቻለ ከአቅም በላይ የሆነበትን ሁኔታ በማስረዳት እስከ ወሮታ ክፍያ መጠየቂያ ጊዜ ቀርቦ ቅፁን መሙላት ይችላል፡፡

8. የጥቆማ አመዘጋገብ

1/ ባለስልጣኑ ማንኛውም ጥቆማ በጥቆማ መቀበያ ቅፅ ላይ እንደቅደም ተከተሉ በጥንቃቄ በኢንተለጀንስ ቡድን ይሞላል፣ ጥቆማውን በግንባር ላቀረበው ሰውም አንዱ ዋና ቅጂ ይሰጣል፡፡ በግልባጭ ለሀብት አስተዳደር፣ ለኦዲትና ኢንስፔክሽን እና ለመረጃ ምርመራና የሥጋት ሥራ አመራር የሥራ ሂደት ያሳውቃል፡፡

2/ በጠቋሚነት፣ በያዥነት፣ ድጋፍና ትብብር በማድረግ ሂደት በአንድ ጊዜ ከአንድ በላይ የሆኑ ሰዎች በጋራ ከቀረቡ በጋራ ይመዘገባሉ፡፡

3/ ለሕግ አስከባሪ የቀረበ ጥቆማ በ24 ሰዓት ውስጥ ባሉት የመገናኛ ዘዴዎች በአቅራቢያው ለሚገኘው የባለሥልጣኑ መ/ቤት ይተላለፋል፣ በዚህ አንቀጽ በንዑስ አንቀፅ (1) ላይ በተመለከተው መሠረትም ይመዘገባል፡፡

4/ የጥቆማ አቀራረብ እና አመዘጋገብን በተመለከተ ባለሥልጣኑ በሚያወጣው ቅጽ መሠረት ተፈፃሚ ይሆናል፡፡

5. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀፅ (1) ከተገለፀው ውጪ በሌላ የጥቆማ አቀራረብ ዘዴ የቀረበ ጥቆማ ከሆነ ጠቋሚው በአንቀፅ 7 ንዑስ አንቀፅ (2) ወይም (3) በተገለፀው ጊዜ ውስጥ ቀርቦ ቅፁን እንዲሞላ ተደርጎ ይመዘገባል፤ አንዱ ዋና ቅጂም ይሰጠዋል፤ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀፅ (1) የተገለፁት ሦስት የሥራ ሂደቶችም እንዲያውቁት ይደረጋል፡፡

9. የጥቆማ ምስጢራዊነት

1/ በሕገወጥ ዕቃዎች ላይ የሚደረግ ማንኛውም ጥቆማ እና የጠቋሚው ማንነት አግባብነት ካለው የባለሥልጣኑ ሠራተኛ ወይም ኃላፊ በስተቀር ለማንም ሰው ወይም አካል ምስጢራዊ ሆኖ ይጠበቃል፡፡

2/ ባለሥልጣኑ የጠቋሚውን ደህንነት አደጋ ላይ የሚጥል ማናቸውም የመረጃ ብክነት እንዳይኖር ከፍተኛ የጥንቃቄ እርምጃዎችን ይወስዳል፡፡

3/ በዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀፅ (1) እና (2) ላይ የተገለፀው እንደተጠበቀ ሆኖ ለባለሥልጣኑ የሚቀርብ ማንኛውም ጥቆማ አስገዳጅ ወይም አሳማኝ ሕጋዊ ምክንያት ከሌለ በስተቀር ተቋማዊ ይሆናል፡፡

4/ ማንኛውም የባለሥልጣኑ ሠራተኛ ወይም ሕግ አስከባሪ የተቀበለውን ጥቆማ በዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀፅ (3) ላይ ከተደነገገው ውጪ መረጃውን በፅሁፍ፣ በቃል ወይም በሌላ በማናቸውም ዘዴ ለማንኛውም ሰው አሳልፎ የሰጠ ወይም ምስጢራዊነቱን ያባከነ እንደሆነ አግባብ ባለው ሕግ ተጠያቂ ይሆናል፡፡

10. የጠቋሚ የምስጢር መለያ

ባለሥልጣኑ ማንኛውንም ጠቋሚ የሚለይበት እንዲሁም ከጠቋሚው ጋር ለሚኖረው ማንኛውም ግንኙነት የተለየ የሚስጢር መለያ ቁጥር ወይም ስም ለእያንዳንዱ ጠቋሚ ይሰጣል፡፡

11.**ስለጥቆማ ቅፅ፣ይዘት፣አቀማመጥ እና ስርጭት**

በሕገወጥ ዕቃዎች ላይ የሚቀርቡ የጥቆማ መረጃዎች መቀበያ እና መከታተያ ማህደሮች፣ቅፆች፣ የቅፆቹ ይዘት ዝርዝር እና ብዛት፣ አያያዝ እና አጠባበቅን በተመለከተ የመረጃ ምርመራና የሥጋት ሥራ አመራር የስራ ሂደት ይህን ተግባር ለመፈፀም በሚያዘጋጀው ማንዋል መሠረት ተፈፃሚ ይሆናል፡፡

12.**በባለሥልጣኑ ስለሚመለመሉ ጠቋሚዎች**

የሕገወጥ ዕቃ ጠቋሚ አመላመል፣ ሥነ ምግባር፣ ምስጢር አጠባበቅ፣ ሥነ ሥርዓት እና የመረጃ ጥበቃ ስልቶች በሚዘጋጀው ማንዋል መሠረት ተፈፃሚ ይሆናሉ፡፡

ክፍል ሦስት

ስለ ሕገወጥ ዕቃዎች አያያዝ

13. **ሕገ-ወጥ ዕቃን መያዝና ማስረከብ**

1/ ባለሥልጣኑ ወይም ሕግ አስከባሪ ሕገወጥ ዕቃ ለመኖሩ ጥቆማ እንደቀረበለት ዕቃውን ወዲያውኑ ይይዛል፣ለተያዘው ዕቃ ለተያዘበት ሰው ደረሰኝ የመስጠት ግዴታ አለበት፡፡

2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሰረት ዕቃው የተያዘው በሕግ አስከባሪ ከሆነ ባለበት ሁኔታ ተመዝግቦ በ48 ሰዓት ውስጥ ለባለሥልጣኑ እንዲተላለፍ እና ርክክብ እንዲፈፀም ይደረጋል፡፡

3/ ባለሥልጣኑ የተያዙትን ዕቃዎች በጥንቃቄ መዝግቦ ይረከባል፣ለተረከበው ወይም ለተያዘው ዕቃ ደረሰኝ ይሰጣል፣ ሕገወጡን ዕቃ ለያዙ፣ እንዲያዝ ለተባበሩ እና ድጋፍ ላደረጉ ዋናውን ቅጂ ይሰጣል፤ በግልባጭ ለሀብት አስተዳደር፣ ለኦዲትና፣ ኢንስፔክሽን እና ለመረጃ ምርመራና የሥጋት ሥራ አመራር የሥራ ሂደት ያሳውቃል፡፡

4/ ለዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀፅ (3) አፈፃፀም ለተባባሪዎችና ደጋፊዎች ማስረጃ ለመስጠት ሕገወጡን ዕቃ የያዘው አካል ተባባሪዎቹና ደጋፊዎቹ ሕገወጡ ዕቃ እንዲያዝ ተሳትፎ ማድረጋቸውን በመግለፅ ለባለሥልጣኑ በጽሁፍ ማቅረብ አለበት፡

14. <u>የተያዙ ዕቃዎች አቀማመጥ</u>

1/ የተያዙ ዕቃዎች ወዲያውኑ ወደ ባለሥልጣኑ መጋዘን ገቢ ተደርገው ተገቢው አጠባበቅ እና ክትትል ይደረግባቸዋል፡፡

2/ በዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀፅ (1) ላይ የተገለፀው እንደተጠበቀ ሆኖ የተያዘው ዕቃ በጉምሩክ አዋጅ እና አግባብነት ባላቸው ሌሎች ሕጎች መሠረት ለአቀማመጥ ወይም ለአጠባበቅ የማይመች፣ የሚበላሽ ወይም ለሕዝብ ጤና እና ደህንነት አደገኛ ሆኖ ከተገኘ በፎቶግራፍ ወይም በቪዲዮ ምስሉ እንዲቀረጽ ተደርጐ የሚመለከተው ተቆጣጣሪ መሥሪያ ቤት እንዲረከበው ወይም እንዲሸጥ ወይም እንዲወገድ ይደረጋል፡፡

3/ በዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀፅ (2) ላይ የተገለፀው እንደተጠበቀ ሆኖ ስለተያዘው ሕገወጥ ዕቃ አቀማመጥ፣ አሻሻጥ እና አወጋገድ በተመለከተ በባለስልጣኑ በሚወጣው መመሪያ መሠረት ተፈፃሚ ይሆናል፡፡

15. <u>በተያዘ ዕቃ ላይ እንዳይፈፀም የተከለከለ ተግባር</u>

1/ ማንኛውም የባለሥልጣኑ ሠራተኛ ወይም ሕግ አስከባሪ የተያዘን ወይም በቁጥጥር ሥር የዋለን ዕቃ ለራሱ ወይም ለሌላ ሰው ጥቅም እንዲውል ማድረግ፣ መሸጥ፣ መለወጥ፣ ማውደም፣ መቀነስ፣ እሽጉ እንዲፈታ ወይም እንዲጠፋ ማድረግ፣ ለአያያዝ እና ለአቀማመጥ እንዳይመች ማድረግ ወይም ሌሎች ተመሳሳይ ሕገወጥ ተግባራትን መፈፀም የለበትም፣

2/ በዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀፅ (1) የተዘረዘረውን በመተላለፍ ጥፋት ፈጽሞ የተገኘ የባለሥልጣኑ ወይም የሕግ አስከባሪ መሥሪያ ቤት ሠራተኛ አግባብ ባለው ሕግ መሠረት ተጠያቂ ይሆናል፡፡

<u>ክፍል አራት</u>
<u>የወሮታ ክፍያ እና አፈፃፀም</u>

16. <u>መሠረቱ</u>

1/ ለባለሥልጣኑ በሚቀርብ ጥቆማ ወይም ያለምንም ጥቆማ ሕገወጥ ዕቃ ከተያዘ እና ለባለስልጣኑ ገቢ ከተደረገ ጠቋሚው፣ ያዥ፣ ትብብር እና ድጋፍ ያደረጉት በሙሉ በዚህ መመሪያ መሠረት የወሮታ ክፍያ ይከፈላቸዋል፣

2/ የዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀፅ (1) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ በዚህ መመሪያ መሠረት የወሮታ ክፍያ የሚከፈለው ሕገወጡ ዕቃ በዚህ መመሪያ አንቀፅ 17 መሠረት ለባለስልጣኑ ገቢ ከሆነበት ቀን ጀምሮ ሲሆን ሕገ-ወጡ ዕቃ እንዲወገድ ቢደረግም ባይደረግም ክፍያው ተፈፃሚ ይሆናል፣

3/ በዚህ መመሪያ አንቀፅ 8(1)፣ 8(5) እና 13(3) መሠረት ጠቋሚ፣ ያዥ፣ ደጋፊ እና ተባባሪ ለመሆኑ ከባለሥልጣኑ ማስረጃ የተሰጠው ሰው የክፍያ ጥያቄ በሚያቀርብበት ወቅት የተሰጠውን ማስረጃ ዋና ቅጂ ይዞ መቅረብ ይኖርበታል፣

4/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) እና (2) የተደነገገዉ ቢኖርም ከሚሊሺያ በስተቀር የማንኛውም የህግ አስከባሪ ተቋም አባል ወይም የባለስልጣኑ ሰራተኛ እንደጠቋሚ፣ እንደያዥ ወይም እንደ ትብብርና ድጋፍ ሰጪ ተቆጥሮ አይመዘገብም የወሮታ ክፍያም በግል አይከፈለውም፣

5/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) ቢኖርም ይኸ መመሪያ ከመጽናቱ በፊት በህግ አስከባሪ አባሎች ለተያዙ ሕገ-ወጥ ዕቃዎች በነበረው መመሪያ በተመለከተው መሰረት እና መጠን ለአባላቱ በግል የሚከፈላቸውን ክፍያ ከመክፈል አያስቀርም፣

6/ በሕግ ማስከበር ስራ የሚሳተፉ የፌዴራል ወይም የክልል መንግስት የሚሊሺያ አባላት እንደተቋምም ሆነ በግል ለሚያደርጉት ተሳትፎ ማንኛውም የወሮታ ክፍያ በግል ይከፈላቸዋል፡፡

17. <u>ሕገወጥ ዕቃ ለባለሥልጣኑ ገቢ ሆኗል ስለሚባልበት ሁኔታ</u>

ለዚህ መመሪያ አፈፃፀም ሲባል ሕገወጥ ዕቃ ለባለሥልጣኑ ገቢ እንደተደረገ የሚቆጠረው፣

1/ የተከለከለ ዕቃ ከሆነ በባለሥልጣኑ እንደተያዘ ወይም ባለሥልጣኑ እንደተረከበው፣ ወይም

2/ በአዋጁ መሰረት የተያዘው ዕቃ ባለቤት ወይም ኃላፊ የሆነ ሰው ማስታወቂያ በወጣ በ30 ቀናት ውስጥ ካልቀረበ ወይም በዚሁ ጊዜ ውስጥ በፍ/ቤት ክስ ባለመመስረቱ በዕቃው ላይ የሚኖረው መብት ሲቋረጥ፣ ወይም

3/ በሕገወጡ ዕቃ ባለቤት፣ በግብረ አበሮቹ እና/ወይም በተባባሪዎቹ ላይ ባሉበትም ሆነ በሌሉበት በቀረበባቸው የወንጀል ክስ መሠረት ሥልጣን በተሰጠው ፍ/ቤት በዕቃው

ላይ የመጨረሻ የውርስ ውሳኔ ወይም በወንጀለኛው ላይ የጥፋተኝነት ውሳኔ ሲሰጥ፣ ወይም

4/ ተከሳሹ ፍርድ ቤት ባለመቅረቡ ምክንያት ክስ የማቅረብ መብት ተጠብቆ በተዘጋ ክስ ላይ ፍርድ ቤት ሕገወጥ ዕቃው ተሸጦ ለባለሥልጣኑ ገቢ እንዲሆን ትእዛዝ ሲሰጥ፣ ወይም ባለሥልጣኑ ሕገ-ወጡ ዕቃ ላይ አስተዳደራዊ ውሳኔ ሲሰጥና አስፈላጊው ክፍያ ተከፍሎ እንዲወጣ ሲወስን፤ወይም

5/ ቀረጥና ታክስ ማሳነስ ወይም ማጭበርበር በተፈፀመበት ዕቃ ላይ ሊከፈል የሚገባው ቀረጥና ታክስ እና መቀጫ ሲወሰን ሕገወጡ ዕቃ ገቢ ሆኗል ይባላል፡፡

18. <u>በቀረጥ ነጻ የገባን ዕቃ በማስተላለፍ ለጠቋሚ፣ ለያዥ፣ድጋፍና ትብብር ላደረጉ ስለሚከፈል ክፍያ</u>

በቀረጥ ነጻ ወይም በጊዜያዊነት ወደ አገር ውስጥ ገብቶ መብቱ በሌላቸው ሰዎች ወይም ድርጅት ይዞታ ስር ሆኖ የተያዘን ዕቃ እንዲሁም መብቱ ኖሯቸው ከተፈቀደላቸው ዓላማ ውጪ ሲገለገሉበት የተገኘን ዕቃ በተመለከተ የሚከፈለው የወሮታ መጠን እንደአግባብነቱ ዕቃው በተላለፈበት ጊዜ ወይም ዕቃው የተላለፈበትን ጊዜ በትክክል ማወቅ የማይቻል ሲሆን ዕቃው ወደ አገር ውስጥ በገባ ጊዜ ሊከፈል ይገባ ከነበረው ቀረጥና ታክስ ላይ፤

ሀ/ ለጠቋሚ 20% (ሃያ በመቶ)

ለ/ ለያዥ፤ ድጋፍና ትብብር ላደረጉ 10% (አስር በመቶ)

ሐ/ ዕቃው የተያዘው በሕግ አስከባሪ አካል ሲሆን ለተቋሙ 30% (ሰላሳ በመቶ) የወሮታ ክፍያ ይከፈላል፡፡

19. <u>በኮንትሮባንድ የሚገባ ዕቃን ለጠቆመ፣ለያዘ፣ ድጋፍና ትብብር ላደረገ ስለሚፈጸም ክፍያ፣</u>

በኮንትሮባንድ ወደ አገር ውስጥ የገባን ዕቃ በተመለከተ የሚከፈለው የወሮታ መጠን ዕቃው ወደ አገር ውስጥ ሲገባ ሊከፈል ይገባ ከነበረው ቀረጥና ታክስ መጠን ላይ፤

ሀ/ ለጠቋሚ 40% (አርባ በመቶ)

ለ/ ለያዥ፣ድጋፍና ትብብር ላደረጉ 10% (አስር በመቶ)

ሐ/ ዕቃው የተያዘው በህግ አስከባሪ አካል ሲሆን ለተቋሙ 50% (ሀምሳ በመቶ) የወሮታ ክፍያ ይከፈላል፡፡

20. <u>በኮንትሮባንድ የሚወጣ ዕቃን ለጠቆመ፣ ለያዘ፣ ድጋፍና ትብብር ላደረገ ስለመክፈል፣</u>

በኮንትሮባንድ ወደ ዉጪ አገር ሊወጣ ሲል የተያዘን እቃ በተመለከተ

1/ ዕቃው የአገር ውስጥ ምርት ከሆነ ለወሮታ ተከፋዩ የተሻለ የሚሆነውን መሰረት በማድረግ ዕቃው በተያዘበት ወቅት በጉምሩክ መረጃ በተያዘው ከፍተኛ ዋጋ ወይም ይህ በማይኖርበት ጊዜ ብሔራዊ ባንክ በሚወስነው የወጪ ገበያ ዋጋ ላይ በመመስረት ወይም የዕቃው የሽያጭ የገበያ ዋጋ ከሦስቱ ከፍተኛ የሆነው ላይ በመመስረት በአንቀጽ 19 በፊደል ተራ ከ"ሀ" እስከ "ሐ" በተገለጸው መጣኔ መሠረት የወሮታ ክፍያው ይፈጸማል፡፡

2/ ሲወጣ የተያዘው እቃ ወደ አገር ውስጥ ገብቶ ተመልሶ እንዲወጣ የተደረገ ከሆነ ዕቃው ሲገባ የነበረውን ቀረጥና ታክስ መሠረት በማድረግ በአንቀጽ 19 በፊደል ተራ ከ"ሀ" እስከ "ሐ" በተገለጸው ምጣኔ መሠረት የወሮታ ክፍያው ይፈጸማል፡፡

3/ ሲወጣ የተያዘው ዕቃ ከውጪ ወደ አገር ውስጥ በልዩ ቅናሽ በአነስተኛ ቀረጥና ታክስ ወይም ከቀረጥ ነጻ የገባ ከሆነ ዕቃው ወደ አገር ውስጥ ሲገባ የነበረውን ቀረጥና ታክስ መሠረት በማድረግ ወይም ዕቃው በተያዘበት ጊዜ ያለውን የዕቃውን የጉምሩክ ቀረጥ ማስከፈያ ዋጋ መሠረት በማድረግ ከሁለቱ ከፍተኛ በሆነው መጠን ላይ በመመስረት በአንቀጽ 19 በፊደል ተራ ከ"ሀ" እስከ "ሐ" በተገለጸው መጣኔ መሠረት የወሮታ ክፍያው ይፈጸማል፡፡

21. <u>የንግድ ማጭበርበርን ለጠቆመ፣ድጋፍና ትብብር ላደረገ ስለመክፈል፣</u>

ማንኛውም ሰው መክፈል የሚገባውን ቀረጥና ታክስ ላለመክፈል ወይም አሳንሶ ለመክፈል ወይም ያለአግባብ ቀረጥና ታክስ ተመላሽ ለማድረግ በማናቸውም ሁኔታ ማጭበርበር መፈጸሙ ተጠቁሞ በምርመራ ከተረጋገጠ እና ጥፋተኛ ከተባለ ወይም በአስተዳደራዊ ቅጣት የተጣለበት እንደሆነ ማጭበርበር ወይም ማሳሳት በተፈጸመበት ህገወጥ ዕቃ ላይ ሊከፈል ከሚገባው ቀረጥና ታክስ ላይ በመመሰረት፤

ሀ/ ለጠቋሚ 15% /አስራ አምስት በመቶ/

ለ/ ድጋፍና ትብብር ላደረጉ 10% /አስር በመቶ/ የወሮታ ክፍያ ይከፈላል፡፡

22. <u>እሽጎችን በመፍታት የተፈጸመ ሕገወጥ ተግባርን ላጋለጠ ስለሚከፈል ክፍያ፣</u>

ማንኛውም ሰው አግባብ ካለው የባለስልጣኑ ሹም ፈቃድ ሳያገኝ አስፈላጊውን የጉምሩክ ሥነ ሥርዓት በመፈጸም ወደ ውጭ ሀገር እንዲወጣ ወይም ወደ አገር ውስጥ እንዲገባ ወይም እንዲተላለፍ በተፈቀደ ማጓጓዣ ወይም የዕቃ መያዣ ላይ የተደረገውን ማሸጊያ በመፍታት ወይም መያዣውን በመክፈት ወይም በመስበር ዕቃውን ማጉደሉ ጥቆማ ደርሶ የተያዘ እንደሆነ በተቀነሰው ዕቃ ላይ ሊከፈል ከሚገባው ቀረጥና ታክስ ላይ፤ ወይም ቀረጥና ታክሱ ከዕቃው የገበያ የመሸጫ ዋጋ ጋር ሲነጻጸር አነስተኛ በሆነ ጊዜ በዕቃው የሽያጭ የገበያ መሸጫ ዋጋ ላይ በመመስረት

ሀ/ ለጠቋሚ 30% /ሰላሳ በመቶ/

ለ/ ለያዥ፣ ተባባሪና ደጋፊ 10% /አስር በመቶ/

ሐ/ ዕቃው የተያዘው በህግ አስከባሪ አካል ሲሆን ለተቋሙ 40% /አርባ በመቶ/ የወሮታ ክፍያ ይከፈላል፡፡

23. <u>ሽያጭ ላይ የማይወሉ ህገወጥ ዕቃዎች ሲያዙ ስለሚከፈል የወሮታ ክፍያ መጠን፤</u>

የተያዘው ዕቃ ቅርሳ ቅርስ፣በሕግ የተከለከሉ የዱር እንስሳት ተዋጽኦዎች፣ የጦር መሳሪያ፣ ፈንጂ፣ ተቀጣጣይ፣ ወይም መርዛማ ኬሚካል እና ዝቃጮች፣ ትምባሆ፣ መድሀኒቶች፣ ልባሽ ጨርቅ እና ሌሎች በሽያጭ ሊወገዱ የማይችሉ ዕቃዎች የሆኑ እንደሆነ ባለስልጣኑ ለጠቋሚ፣ ያዥ፣ ድጋፍና ትብብር ላደረጉ ሰዎች እንደሚከተለው ክፍያ ይፈጸማል፡-

1/ ሕገወጥ ዕቃው ልባሽ ጨርቅ ከሆነ የወሮታ ክፍያ መጠኑ በኪሎ ብር 25 እንዲታሰብ ተደርጎ፤

ሀ/ ለጠቋሚ 25% /ሃያ አምስት በመቶ/ ፣

ለ/ ለያዥ፣ ድጋፍና ትብብር ላደረጉ 15% /አስራ አምስት በመቶ/ ፣

ሐ/ ዕቃው የተያዘው በህግ አስከባሪ አካል ሲሆን ለተቋሙ 50% /ሃምሳ በመቶ/ የወሮታ ክፍያ ይከፈላል፡፡

2/ ሕገወጥ ዕቃው በሚመለከተው መስሪያ ቤት የሽያጭ የገበያ ዋጋ የወጣለት ከሆነ የዚህኑ ዋጋ፤

ሀ/ ለጠቋሚ 20% /ሃያ በመቶ/

ለ/ ለያዥ ድጋፍና ትብብር ላደረጉ 15% /አስራ አምስት በመቶ/

ሐ/ ዕቃው የተያዘው በህግ አሰከባሪ አካል ሲሆን ለተቋሙ 40% /አርባ በመቶ/ የወሮታ ክፍያ ይከፈላል፡፡

3/ ሕገወጥ ዕቃው የሽያጭ የገበያ ዋጋ ሊወጣለት የማይችል ከሆነ ባለስልጣኑ በሚሰይመው ከ3 ያላነሱ አባላት ያሉበት ቡድን አማካኝነት እንደየዕቃው ባህሪ እየተጣራ ቡድኑ ለዕቃው ከሚሰጠው ዋጋ ላይ፤

ሀ/ ለጠቋሚ 10% /አስር በመቶ/

ለ/ ለያዥ፣ድጋፍና ትብብር ላደረጉ 5% /አምስት በመቶ/

ሐ/ ዕቃው የተያዘው በህግ አሰከባሪ አካል ሲሆን ለተቋሙ 30% /ሰላሳ በመቶ/ ይከፈላል፡፡

24. <u>ሕገ-ወጥ ገንዘብ ሲያዝ ስለሚከፈል የወሮታ መጠን</u>

1/ የተያዘው ሕገወጥ ገንዘብ የውጭ አገር ገንዘብ ከሆነ ወደ ኢትዮጵያ ብር ከተመነዘረ በኋላ፤ ከዚሁ ላይ

ሀ/ ለጠቋሚ 15% /አስራ አምስት በመቶ/

ለ/ ለያዥ፣ትብብርና ድጋፍ ለሚያደርግ 10% /አስር በመቶ/

ሐ/ የተያዘው በሕግ አስከባሪ አካል ሲሆን እንደተቋም 30% /ሰላሳ በመቶ/ ይከፍላል፡

2/ የተያዘው ሕገወጥ ዕቃ የኢትዮጵያ ብር ከሆነ፣ ከዚሁ ላይ

ሀ/ ለጠቋሚ 15% /አስራ አምስት በመቶ/

ለ/ ለያዥ ትብብርና ድጋፍ ለሚያደርግ 10% /አስር በመቶ/

ለ/ ዕቃው የተያዘው በሕግ አሰከባሪ አካላት ሲሆን ለተቋሙ 35% /ሰላሳ አምስት በመቶ/ ይለፈላል፡፡

25. <u>የጋራ ተሳትፎና የወሮታ ክፍያ</u>

በጠቋሚ፣በያዥ፣ ድጋፍና ትብብር በማድረግ ሂደት በአንድ ጊዜ ከአንድ በላይ የሆኑ ሰዎች በጋራ ከጠቆሙ፣ከያዙ፣ድጋፍና ትብብር ካደረጉ የወሮታ ክፍያው እንደየድርሻቸው ተካፍሎ ተፈፃሚ ይደረግላቸዋል፡፡

26. <u>የወሮታ ክፍያ ፈፃሚ ሊያከናውኗቸው የሚገቡ ተግባሮች</u>

1/ የሀብት አስተዳደር ወይም ፋይናንስ እንደየጉዳዩ አግባብነት የሚከተሉትን ማስረጃዎች ሊያሰባስብ ይገባል፡-

ሀ/ በአንቀፅ 8(1)፣8(5) እና 13(3) መሠረት ለጠቋሚ፣ለያዥ እና ትብብርና ድጋፍ ላደረጉት ማስረጃ ሲሰጣቸው በወቅቱ ለሀብት አስተዳደር /ፋይናንስ ቡድን/፣ ለኦዲት እና ኢንስፔክሽን /ኦዲት ቡድን/፣ ለመረጃ ምርመራና ሥጋት ሥራ አመራር የስራ ሂደት /ለህግ ማስከበር/ በግልባጭ የደረሰ መሆኑን፣

ለ/ ሕገ ወጡ ዕቃ ገቢ መደረጉን እና ሕገወጥ ዕቃው ወደ መጋዘን ገቢ የተደረገበት ደረሰኝ፣

ሐ/ ወሮታ ተቀባዩ ጠቋሚ፣ ያዥ፣ ተባባሪና ደጋፊ ለመሆኑ በባለስልጣኑ የተሰጠውን ማስረጃ ዋና ቅጅ መቀበልና ተክክለኛነቱን ማረጋገጥ፣

2/ የዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀፅ (1) እንደተጠበቀ ሆኖ በድህረ ዕቃ አወጣጥ ሥርዓት መሠረት የተገኘ የማጭበርበር ድርጊት በሆነ ጊዜ የቀረጥና ታክስ እና መቀጫ መከፈሉን ማረጋገጥ አለበት፡፡

27. <u>የሽያጭ ዋጋን ስለመወሰን</u>

የዚህ መመሪያ ድንጋጌ ቢኖርም የወሮታ ክፍያ መሰረት የሽያጭ የገበያ ዋጋ በሚሆንበት ጊዜ እና የዕቃውን የገበያ ዋጋ መወሰን አስፈላጊ ሲሆን የቅርንጫፍ ስራ አስኪያጆች በራሳቸው ወይም በኮሚቴ አስጠንተው ሊወሰኑ ይችላሉ፡፡

<u>ክፍል አምስት</u>

<u>ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች</u>

28. <u>የወሮታ ክፍያ መብት የሚተላለፍ ስለመሆኑ</u>

ጠቋሚ፣ያዥ፣ ድጋፍ እና ትብብር አድራጊው የወሮታው ክፍያ ሳይፈፀምለት ቢሞት ወይም ቢጠፋ መብቱ ሕግ ለሚፈቅድላቸው ወራሾች/ባለመብቶች ይተላለፋል፡፡

29. <u>የይርጋ ጊዜ</u>

1/ ሕገ ወጡ ዕቃ ለባለሥልጣኑ ገቢ ከሆነበት ጊዜ ጀምሮ በ6 ወር ጊዜ ውስጥ የክፍያ ጥያቄ ካልቀረበ መብቱ በይርጋ ይታገዳል፡፡

2/ የዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀፅ (1) ድንጋጌ ቢኖርም የክፍያ ጥያቄው የዘገየው ከአቅም በላይ በሆነ ምክንያት እንደሆነ፣ ከዐቅም በላይ የሆነው ሁኔታ ከተወገደ በኋላ አሳማኝ ማስረጃ ሲቀርብለት ባለሥልጣኑ የጊዜ ገደቡን ለተጨማሪ 6 ወራት ሊያራዝም ይችላል፡፡

30. <u>የመሸጋገሪያ ድንጋጌ</u>

ይህ መመሪያ በሥራ ላይ ከዋለበት ቀን በፊት የነበሩ ጉዳዮች በሙሉ ድርጊቱ በተፈፀመበት ጊዜ ሥራ ላይ በነበረው መመሪያ መሠረት ተፈፃሚ ይሆናሉ፡፡

31. <u>የተሻረ መመሪያ</u>

የሕገወጥ እቃዎች መረጃ አሰጣጥ፣ አያያዝና የወሮታ ክፍያዎችን ለመወሰን የወጣው መመሪያ ቁጥር 47/2003 በዚህ መመሪያ ተሸሯል፡፡

32. <u>መመሪያው የሚፀናበት ጊዜ</u>

ይህ መመሪያ በባለሥልጣኑ ዋና ዳይሬክተር ተፈርሞ ከወጣበት ቀን ጀምሮ ተፈፃሚ ይሆናል፡፡

አዲስ አበባ-------------------ቀን 2004 ዓ.ም

መላኩ ፈንታ

የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን

ዋና ዳይሬክተር